

Lukas kapitel 5. Övers och komm: Bo Giertz

Evangelium enligt Lukas Kapitel 5 Den stora fångsten (Luk 5:1–11)

Översättning

En dag när folket lyssnade till Guds ord och trängde sig på honom, där han stod vid Genesarets sjö, fick han se två båtar ligga vid stranden. De som fiskade hade stigit ur och höll på att skölja sina nät. Då steg han upp i en av båtarna, den som tillhörde Simon, och bad honom lägga ut litet från land. Sedan satte han sig där och undervisade folket från båten. När han slutat, sade han till Simon: Lägga ut på djupet, och kasta ut era nät till fångst. Simon svarade: Mästare, hela natten har vi slitit och ingenting fått. Men på ditt ord skall jag kasta ut näten. När de gjort så, fick de en sådan mängd fiskar i noten, att den höll på att brista. De vinkade till sina kamrater i den andra båten att komma och hjälpa till. De kom, och de fyllde båda båtarna så att de var nära att sjunka. När Simon Petrus såg det, föll han ner för Jesu knän och sade: Gå ifrån mig, Herre, jag är en syndig människa. Han och de andra som var med hade slagits av häpnad och förskräckelse över den fångst som de fått, också Jakob och Johannes, Sebedeus söner, som fiskade i lag med Simon. Men Jesus sade till Simon: Var inte förskräckt. Hädanefter skall du fånga människor. Så rodde de båtarna i land och lämnade allt och följde honom.

Kommentar

Lukas fortsätter skildringen av Jesu första tid i Galileen. Folkskarorna har samlats omkring honom, de tränger på från alla sidor för att höra bättre. I närheten ligger två båtar vid stranden och karlarna håller på att skölja sina nät i det grunda vattnet. Jesus stigit upp i den ena av båtarna och ber Simon och hans kamrater att lägga ut litet från land. Så kan han tala till skarorna utan att de tränger varandra ut i sjön. När han slutat ber han Petrus lägga ut med båten på djupt vatten och dra noten där. Petrus är skeptisk. Han kan sitt yrke. Har han fiskat hela natten utan att få något, så är det inga utsikter nu mitt på dagen. Men han gör ändå ett försök av respekt för Jesus och det han sagt. Resultatet blir överväldigande. Noten stänger in ett stim så stort, att näten hotar gå sönder när man drar in dem. Männerna vinkar åt sina kamrater i den andra båten som skyndar till hjälp. Man börjar ta ombord fångsten, som är så stor att de små båtarna ligger farligt djupt i sjön. Överväldigad faller Petrus ner inför Jesus. Hans reaktion är en känsla av fullkomlig ovärdighet. Han förstår att Gud är nära, just i Jesus, mera påtagligt och handgripligt än han anat. Det är denna Guds närhet, som gör att han känner sin synd. Det är inte följden av någon botpredikan, snarare av en överväldigande upplevelse av Guds godhet. Naturligtvis menar han inte på allvar, att Jesus skall gå ifrån honom. Han bara ger uttryck åt sin känsla av att inte kunna bestå och inte vara värdig. Men Jesus bekräftar det orimliga: En sådan syndare vill han faktiskt ha i sin tjänst.

Utläggarna har i det oändliga diskuterat hur denna berättelse förhåller sig till den enkla berättelsen om Petrus kallelse i Markusevangeliet. Somliga menar att det är samma händelse som skildras, fast i två helt olika versioner, av vilka den som Lukas ger oss anses vara präglad av senare legendariska tillägg. Andra påpekar, att Lukas själv knappast kan ha ansett att han här berättar hur Petrus kallades till lärjunge. Han har ju redan förut berättat att Jesus efter gudstjänsten i Kapernaums synagoga ”gick hem till Simon”. Jesus säger inte heller något ”Följ mig” till Petrus, så som han brukade när han kallade lärjungar. Han snarare bekräftar, vad han redan sagt: Det är verkligen så – du kommer att fånga människor. Kanske vi skall förstå det hela som berättelsen om hur en lärjunge lärde sig förstå att hans lärjungaskap skulle komma att kräva honom helt.

Messias både kan och vill (Luk 5:12–16)

Översättning

En gång när han var i en av städerna, kom det fram en man full av spetälska. Han föll ned på sitt ansikte och bad om hjälp och sade: Herre, vill du så kan du göra mig ren. Då räckte han ut handen och rörde vid honom och sade: Jag vill. Bli ren! Strax försvann spetälskan från honom. Jesus förbjöd honom att berätta det för någon och sade: Gå i stället och visa dig för prästen bär fram det offer för din rening som Moses har föreskrivit, så att det blir ett vittnesbörd för dem. Men ryktet om honom spred sig bara desto mera, och det samlades stora skaror som ville lyssna och få bot för sina krämpor. Men han brukade dra sig undan till öde platser för att bedja.

Fast spetälskan i hundra år varit praktiskt taget okänd i vårt land, har vi alltså kvar medvetandet om vilken fruktansvärd olycka den innebar. Bland judarna var den en hemsk verklighet som man ständigt blev påmind om. Man visste att den smittade, men man visste inte säkert vad som var spetälska och vad som icke var det. Man talade om spetälska också på kläder och hus. Det var prästens uppgift att konstatera vem som var smittad – och därmed utstött ur samhället. På samma sätt skulle prästen konstatera om någon åter blivit ren, vilket – åtminstone teoretiskt – ansågs möjligt.

Lukas säger att den spetälske kom dem till mötes ”i en av städerna”. Det kan betyda att han olovligt tagit sig in där. Men Lukas kan också syfta på de marker som hörde till staden. Den spetälske hyllar Jesus så som man hyllar en konung. Det tyder på att han trodde på honom som Messias. I varje fall hade han en obegränsad tilltro till hans förmåga att hjälpa. Det var bara frågan om han ville. Och Messias ville. Han rörde vid den nersmittade med sin hand. Men när han gjort honom ren, förbjöd han honom att berätta det. I stället skulle han försvinna från orten och fullgöra vad Guds lag föreskrev. Han skulle vandra Jerusalem för att i rätt ordning bli förklarad ren, och sen skulle han bära fram det lamm och de två duvor, som en fattig fick offra när han blivit friskförklarad. Detta skulle bli ett vittnesbörd för tempelprästerna om vad som höll på att ske: Guds rike var nära.

Markus säger uttryckligen att mannen inte lydde Jesus utan basunerade ut vad som hänt, så att Jesus inte längre kunde visa sig i någon stad utan höll sig till öde platser. Lukas säger bara att ryktet spred sig och tilloppet av människor blev ännu större.

Man anar det problem som växte fram. Människorna var mest intresserade av att få hjälp med sina krämpor och materiella behov. Jesus försökte lära dem att först söka Guds rike. Han visade det i handling genom att gång på gång lämna de väntande massorna, där det tycktes finnas obegränsade behov och hur mycket som helst att göra, för att dra sig undan och bedja. Makten att förlåta synder (Luk 5:17–26) Översättning

En dag när han undervisade, hände det sig att där satt fariseer och laglärare som kommit från alla byarna i Galileen och från Judeen och Jerusalem. Herrens kraft var över honom så att han botade människor. Då kom det några som bar en säng med en man som var förlamad. De ville bära in honom och lägga ned honom framför Jesus. Men då de inte kunde bana sig väg ditin för trängselns skull, steg de upp på hustaket och firade ned honom i sängen mellan teglen, mitt på golvet framför Jesus. När han så deras tro sade han: Min vän, dina synder förlåtas dig. Genast tänkte de skriftlärde och fariseerna: Vad är denne för en som häda det viset? Vem kan förlåta synder utom Gud allena? Men Jesus märkte vad de tänkte och sade till dem: Vad har ni för tankar i era hjärtan? Vilket är lättare att säga: Dina synder förlåtas dig, eller att säga: Res på dig och gå? Men för att ni skall veta att Människosonen har makt att förlåta synder på jorden — och så talade han till den lame: Jag säger dig: Res dig upp, tag din bädd och gå hem. Och strax reste han sig upp inför deras ögon, tog bädden som han legat på och gick sin väg hem under tack och lov till Gud. Alla blev utom sig av häpnad och fylldes av fruktan och sade: I dag har vi sett något ofattbart.

Kommentar

Lukas fortsätter att berätta i nära anslutning till Markus (ända fram till 6:11). Händelserna följer i samma ordning, men de berättas i stor utsträckning med andra ord. Det kan bero på att Lukas velat ge Markus folkliga prosa en mera litterär stil. Men oftare är nog orsaken den, att Lukas sen många år varit förtrogen med dessa berättelser i en annan språkform än den han mötte hos Markus. Olika översättare och förkunnare hade arbetat med dem. Vad som i regel återvänder i nästan exakt samma lydelse är Jesu egna ord. Dem ville man tydligen inte formulera om.

Jämför man Lukas med Markus, så ser man att Markus är den som bäst känner till den lokala miljön. Man kan undra om Lukas någonsin sett Galileen med egna ögon. Han har inget intresse av att lokalisera det han berättar. Han nämner inte som Markus att episoden med den lame på båren tilldrog sig i Kapernaum. Han säger att de fyra männen firade ned den sjuke ”mellan teglen” och tänker tydligen på ett tegeltäckt tak, sådant som var vanligt bland greker och romare, medan Markus förutsätter att det var fråga om ett platt tak av hård lera på en bädd av ris eller säv, av den typ som var vanlig i Galileen. Lukas nämner genast i början att där satt fariseer och laglärare. Markus, som den folkliga berättare han är, nämner dem först när de kommer in i handlingen. Men själva händelsen med alla sina poänger är densamma. Fariseerna och de skriftlärde har kommit långa vägar för att hålla ett öga på Jesus. Fariseerna var den strängaste riktningen bland de laglydiga judarna (om man bortser från esséerna och liknande sekter som drog sig helt undan från det borgerliga livet). De var inte särskilt många – en generation senare sägs de ha varit drygt 6 000 – men de spelade en ofantlig roll genom sitt föredöme och sin undervisning i synagogorna. De hade i regel ett borgerligt yrke och hörde till den välbeställda medelklassen. ”Laglärarna” som Lukas nämner kallas vanligen ”skriftlärde”. De var på en gång jurister och teologer, experter på Mose lag, som ju också gällde som borgerlig rättsordning. Somliga av dem hörde till sadducéernas parti. Därför brukar det talas om ”överstepräster och de skriftlärde”. Andra var fariseer. Därför talar Lukas här om ”deras” skriftlärde – alltså om dem som hörde till fariseernas parti.

Huvudpunkten i berättelsen är densamma som hos Markus. Jesus ser ”deras” tro. Den bevisas av deras iver att trots alla hinder få komma till Jesus. Han börjar inte med att bota utan med att förlåta synder (vilket åter visar rangordningen i hans verk när det gäller kropp och själ). De skriftlärde ondgör sig över att en människa förlåter synder, och Jesus visar att han för den fullmakten genom att göra vad vanliga människor inte kan. Han kallar sig själv – här för första gången hos Lukas – ”Människosonen”. Andra kallar honom aldrig så i Nya Testamentet (utom Stefanus i sin syn inför domarna Apg 7:56). Vi kommer att få se hur det uttrycker den sällsamma dubbelheten i hans väsen: en Guds tjänare, förkastad av människorna, och samtidigt den som skall komma på himmelens skyar och döma världen.

Lukas har nu skildrat tre under efter varandra. De ger oss en god bild av vad ett under är. Utifrån sett är det – som folket sade – ”något ofattbart”, något som man inte räknade med skulle hända. Det behöver inte betyda att det ”strider mot naturlagarna”. Den stora fångsten av fisk kunde man förklara som ett sällsynt sammanträffande av tillfälligheter. Att den lame blev frisk kan tas som exempel på en ovanlig kroppslig reaktion på en kraftig psykisk påverkan. Att den spetälske plötsligt blev frisk kunde en utomstående observatör ha registrerat som ett hittills oförklarat fenomen, som väl som så många andra i framtiden skulle få sin förklaring. Det som är ofattbart är inte i och för sig ett under. Ett under är ett ”tecken”, något som Gud gör i en bestämd avsikt att uppenbara något för oss människor. Den som är blind för det som Gud gör och döv för hans röst, kan aldrig uppfatta ett under rätt.

Men har sådant verkligen hänt? Som historiker kan man svara: källorna – även de judiska – vittnar om att Jesus gjorde sådant som människor annars inte räknade som möjligt. Som kristna svarar vi: Jesus hade en makt som ingen annan har haft, Guds egen makt, både att förlåta synder och att göra tecken och under. Som kristna tror vi inte, att Jesus var Guds Son därför att han gjorde under. Vi tror att han gjorde under därför att han var Guds Son.

Publikanen Levi (Luk 5:27–32)

Översättning

När han sedan gick ut, fick han se en publikan som hette Levi sitta vid tullboden. Han sade till honom: Följ mig. Då reste han sig, lämnade allt och följde honom.

Sen ordnade Levi en stor fest för Jesus i sitt hus. Där var en hel mängd publikaner och andra som var bordsgäster med Jesus. Då gav fariseerna och deras skriftlärde luft åt sitt missnöje inför lärjungarna och sade: Hur kan ni äta och dricka tillsammans med publikaner och syndare? Men Jesus gav dem till svar: Det är inte de friska som behöver läkare utan de sjuka. Jag har inte kommit för att kalla rättfärdiga utan syndare, till omvändelse.

Kommentar

Åter berättar Lukas utan att fråga efter lokaliteterna. Av Markus framgår det, att Levi satt vid en tullstation någonstans vid den stora handelsvägen som gick längs norra stranden av sjön Gennesaret. Som publikan var han stämplad både som syndare och landsförrädare. ”Syndare” kallades alla de som öppet satte sig över Mose lag med alla dess föreskrifter om renhet och sabbatsvila. Och det fick en tulltjänsteman lov att göra. Han hörde till något bolag som på auktion hade ropat in rätten att ta upp skatt och tull inom ett visst område. Därmed var han stämplad som kollaboratör med romarna. Visserligen hade kejsaren medgivit att Herodes Antipas fick ta upp skatt inom sitt eget lilla område, men Herodes var ändå romarnas vasall och hjälpte till att hålla landet kvar i deras grepp.

Det var alltså märkligt att Jesus kallade en sådan till lärjunge. Lika märkligt var det att Levi utan betänkande reste sig och lämnade allt. Därmed var det slut på hans karriär vid tullen. Och den var inbringande. Publikanerna ansågs vara förmöget folk. Men Levi hade förstått vad så många av hans fromma landsmän inte fattade: att kallelsen från Jesus var livets mest avgörande händelse, ett tillfälle som aldrig kom åter.

I sin glädje ordnar nu Levi en fest för Jesus. Tydligt hade han ekonomiska möjligheter till det. Han bjuder en hel rad av sitt gamla umgänge. Fariséerna reagerar surt. Sånt folk kan man ju inte äta tillsammans med! För det första blir man orenad, och för det andra gör man dem till likar och bröder. Men Jesus svarar att det är just sådana han har kommit för att kalla. Han kallar dem till omvändelse. Det ord judarna använder för den saken, betyder en helomvändning, som gör att man går åt motsatt håll. D var på väg bort, nu är de på väg hem. Men de rättfärdiga som inte anser sig behöva någon bättring, de håller sig borta. Bröllopgästerna och fastan (Luk 5:33–35) Översättning

Några sade till honom: Johannes lärjungar fastar ideligen och håller böner, och fariseernas gör på samma vis, men dina, de äter och dricker. Men Jesus svarade dem: Inte kan ni väl få bröllopgästerna att fasta så länge brudgummen är kvar hos dem? Men det kommer en tid, då brudgummen tas ifrån dem. Och då, på den tiden, skall de fasta. Kommentar

Varför hade inte Jesu lärjungar några bestämda fastedagar? Det hade alla andra judar, som ville ta det verkligt allvarligt med tron på Gud och bättringen. Jesus svarar med en bild. Här är bröllop, glädjefest, och då fastar man inte. Den bilden sade något mera: Här är brudgummen. Men brudgummen var för Israel Gud själv. Vad Jesus säger är alltså att Gud nu är mitt ibland sitt folk. Och det är han i Jesu gestalt.

Men Jesus dömer inte ut fastan. Den har sin tid. Det kommer en dag, då brudgummen rycks bort. Jesus antyder att han skall dö – eller snarare bli dödad. De som nu gläder sig skall få vara med om sällningstider och förföljelsetider, då deras tro ställs på prov. Och då kan också fastan vara ett medel att bestå i frestelsen. Det är tydligt att Jesus här ger en anvisning, som ständigt på nytt kommer att bli aktuell för hans lärjungar. Till ett kristet liv hör också den fasta som består i att man frivilligt avstår från goda ting som i och för sig är tillåtna, och gör det för att kunna samla all sin kraft kring det enda nödvändiga. Gammalt och nytt (Luk 5:36–38) Översättning

Han talade också till dem i en bild: Ingen river en lapp ur ett nytt plagg och sätter den på ett gammalt. Gör man det, så river man ju sönder det som är nytt, och på det gamla passar inte heller lappen från det nya. Inte heller tappar någon nytt vin i gamla skinnsäckar. Gör man det, spränger det nya vinet sönder säckarna. Vinet spills ut och säckarna går också förlorade. Nej, vin skall man hålla i nya säckar. Och ingen som druckit gammalt vin vill sen ha nytt. Han säger: Det gamla är bättre. Kommentar

Med två bilder säger Jesus att nytt och gammalt inte går ihop. Med evangelium kommer något radikalt nytt, som inte kan användas till att bättra på den gamla lagfromheten. Lagfromhetens problem är att ingen med allt sitt nit kan fylla Guds lag. Från lagfromhetens synpunkt måste problemet lösas genom att Gud ger en extra kraft, genom vilken man äntligen lyckas prestera den rättfärdighet som Gud kräver. Det är en vanlig missuppfattning att evangeliet skänker den kraften, så att man äntligen kan fullgöra allt och bestå inför Gud. Men vill man ha evangeliet till en kraftkälla som gör att man lyckas fullgöra lagen, så fördärvar man bådadera. Lagen blir ändå inte fullgjord, och evangeliet blir inte evangelium. Evangelium betyder en helt ny väg till Gud, inte genom det vi lyckas fullgöra utan genom det som Jesus gjort för oss.

Bilden av den gamla och den nya klädningen har en annan utformning här än hos Matteus och Markus. De talar om en lapp av okrympt tyg som river sönder den lappade dräkten när det krymper. Här talas om att man river sönder en ny dräkt för att lappa en gammal. Sådana olikheter kan bero på att Jesus använt samma bild i olika utformningar. De kan också bero på att apostlarna och andra förkunnare i den första generationen återgivit de konkreta dragen i en berättelse med ord, som var omedelbart begripliga för deras åhörare. Det finns många ställen i Nya Testamentet som tyder på att de visste sig ha den rätten och att de förenade den med en stor trohet mot det budskap de fått i uppdrag att bära fram.

Lukas tillfogar ett ord, som låter oss ana Jesu vemodiga erfarenhet av människors oemottaglighet för evangeliets glada nyheter. De är lika människor som tycker bäst om sitt gamla vin. Det är ovisst om man här skall översätta ”bättre”

eller ”gott”. Det senare skulle betyda, att de inte ens bryr sig om att pröva det nya vinet.

Skilsmässa (Luk 2:31–32)

Översättning

Det är också sagt: Den som skiljer sig från sin hustru, han skall ge henne skiljebrev. Men jag säger er: Var och en som skiljer sig från sin hustru — utom för otukts skull — han gör henne till äktenskapsbryterska. Och den som gifter sig med en fränskild, han begår äktenskapsbrott.

Kommentar

I Mose lag (5 Mos 24:1) var det medgivet, att en man kunde skilja sig från sin hustru genom att ge henne skiljebrev. Jesus säger nu sina lärjungar, att de inte kan handla på det viset. Gör de det, så begår de äktenskapsbrott. Ett äktenskap kan upplösas ”för otukts skull”. Om den ena maken bryter äktenskapet och inte vill ångra sig, är den andra maken inte längre bunden utan kan skiljas och gifta sig på nytt. Så har vår evangeliska kyrka alltid tillämpat detta ord.

Vad Jesus här säger är som så mycket annat i bergspredikan inte avsett att vara någon borgerlig lag, som alla skall tvingas att leva efter. Det är Guds krav och det vet lärjungarna. Egentligen är det inte någon lag, utan en konsekvens av evangelium. Det är ett nytt sätt att leva, som blir möjligt, när man vet att man är lika värd att dömas som någon uppenbar missdådare, men har fått förlåtet och får vara med i Kristi rike av ren barmhärtighet. Då kan också man och hustru förlåta varandra och förverkliga äktenskapets mening. De vet att de av Gud själv är förenade till ett och att det är deras uppgift i livet att hjälpa och tjäna varandra.

Eder och bedyranden (Luk 2:33–37)

Översättning

Ni har också hört, att det är sagt till de gamle: Du skall icke svära falskt utan hålla dina eder inför Herren. Men jag säger er: Ni skall alls inte svära, inte vid himmelen, ty den är Guds tron, inte heller vid jorden, ty den är hans fotapall, inte heller vid Jerusalem, ty det är den store Konungens stad. Inte heller skall du svära vid ditt huvud, ty du förmår inte göra ett enda hårstrå vitt eller svart. Utan tala så att ja är ja och nej är nej. Vad som går därutöver, det är av ondo.

Kommentar

De livliga och talföra orientalerna har ett behov av att krydda sitt tal med kraftiga bedyranden. Ederna spelade en stor roll bland judarna, också i dagligt tal. Man tog Gud till vittne, man band sig med ed att hålla vad man lovat, man avsvor sig all Guds hjälp om man inte menade allvar osv. Hos oss finns det en rest kvar av sådana eder i en del svordomar, vilkas ursprungliga innebörd är att man överlämnar sig åt ondskans makter om man nu inte säger sanningen. I Israel bedyrade man i stället vid Gud. Mot detta reagerade fariséerna och alla fromma israeliter. Man fick ju inte missbruka Guds namn. Som en utväg valde man då att svära vid något annat, som också var heligt. Man uppfyllde alltså – formellt sett – lagens bud. Återigen kräver nu Jesus något mera. Det är fråga om den radikala lydningen och vördningen för Gud, som leder till att man helt och fullt lever efter hans vilja. Då använder man inte surrogater, som inte direkt nämner Gud, men ändå drar in det heliga i oheliga sammanhang. Jesus visar, att allt det man åberopar i själva verket har med Gud att göra. Det vore ingenting att åberopa, om det inte tillhörde Gud. Inte ens sitt eget huvud rör man om, så att man kan sätta det i pant. Man är helt och hållet beroende av Gud, och han begär att man skall vara alltigenom sann, så sann att inga bedyranden behövs. Det skall räcka med ett sanningsenligt ja eller nej. Något mera behövs inte. Det är bara av ondo – eller ”av den Onde”, som orden också kan översättas.

Inte heller detta kan förvandlas till borgerlig lag. Lärjungen förstår att det är Guds krav och försöker rätta sig efter det. Han vet, att man inte kan utnyttja Gud för att ge eftertryck åt sina egna påståenden. Men i en ond värld kan det ändå behövas högtidliga bedyranden, där en människa av kärlek till Gud och hängivenhet för sanningen tar honom till vittne och bekräftar sanningen inför hans ansikte. Sådana eder kunde Paulus använda, och Jesu ord ”Sannerligen (Amen), jag säger eder” är ett sådant högtidligt bedyrande.

Självhävdelse och vedergällning (Luk 2:38–42)

Översättning

Ni har hört att det är sagt: Öga för öga och tand för tand. Men jag säger er: Ni skall inte ge er i strid med den som gör illa. Utan om någon slår dig på högra kinden, så håll också fram den andra. Och vill någon processa med dig för att få din livkläd låt honom få manteln med. Och tvingar dig någon att följa med en mil, så gå två med honom. Ge åt den som ber dig, och vill någån låna, så vänd dig inte bort.

Kommentar

”Öga för öga och tand för tand” lyder den klassiska grundregeln för den rättvisa, som kräver gottgörelse och vedergällning. Den kallas jus taliönis och gällde allmänt i antiken, också enligt Mose lag (3 Mos 24:20). Jesus vänder sig nu mot den, men inte bara mot den utan mot all vedergällning. I Guds rike råder en annan ordning. Där kräver man inte ut någon vedergällning. Rikets barn avstår hellre från sin rätt. De vet, att de får vara med i Riket bara därför att Gud efterskänt hela den skuld, som han borde kräva ut av dem. Därför skall också de avstå från att kräva ut sin rätt av andra. Bli man slagen, slår man igen, utan vänder andra kinden till. Vill någon processa, så må han få mer än han kräver. (Jesus nämner här de två standardplagg som man bar på den tiden: en fotsid livklädnad, ett slags lång skjorta närmast kroppen, och en mantel ovanpå den, om etiketten eller vädret krävde det. Bägge dessa plagg har bevarats intill våra dagar i den kyrkliga skruden.) Nästa exempel talar om att ”nödgas” gå en mil. Den som ”nödgar” är någon ämbetsman, kanske en militär ur

ockupationsmakten, som tvingar någon civil att bära hans packning eller visa honom vägen.

Återigen ser vi, att detta sätt att leva inte kan göras till norm för det borgerliga samhället. Där måste rätt vara rätt, och samhällets främsta uppgift är att hålla rätten vid makt. Det säger också Nya Testamentet. Som tjänare åt rättsordningen kan en kristen vara skyldig att hålla på rätten. När Jesus inför domstolen blev slagen av en av rättstjänarna, höll han inte fram andra kinden utan kom med en fråga, som innebar en tillrättavisning (Joh 18:23). Också Paulus kunde åberopa sin lagliga rätt gentemot uppenbara övergrepp från domarnas sida. Men den ordning som råder – och måste råda – i denna världens riken, den gäller inte i Guds rike. Kristi rike är icke av denna världen. Där har man fått förlåtelse och ger förlåtelse. Där kan man bemöta en orätt med en vänlighet eller en tjänst. Där lider man hellre orätt än man kräver ut det som man hade "rätt" till. Att vara sådan som sin Fader i himmelen (Luk 2:43–48) Översättning

Ni har hört att det är sagt: Du skall älska din nästa och hata din ovän. Men jag säger er: Älska era ovänner och bed för dem som förföljer er, som sanna barn till er Fader i himmelen. Han låter ju sin sol gå upp över onda och goda. Han låter det regna över rättfärdiga och orättfärdiga. Om ni älskar dem som älskar er, vad lön får ni för det? Gör inte publikanerna på samma sätt om ni visar er vänliga bara mot era egna, vad gör ni för märkvärdigt med det? Gör inte hedningarna på samma sätt? Var alltså fullkomliga, också ni, liksom er himmelske Fader är fullkomlig.

Kommentar

Till slut kommer ännu en punkt (den sjätte i ordningen), där Jesus ställer himmelrikets nya ordning mot den ordning som råder i denna världen. Han citerar budet: "Du skall älska din nästa" med tillägget "och hata din ovän". Det tillägget finns inte i Gamla Testamentet men det återger en vanlig inställning bland judarna. Som sin nästa räknade man medlemmarna av sitt eget folk. Folkets fiender hörde inte dit. De var ju Guds fiender. De ville göra om intet tron på Gud. Om dem kunde man säga: "Jag hatar dem med starkaste hat" (Ps 139:22). Mot detta ställer Jesus återigen Gudsrikets ordning: att älska sina fiender och bedja för förföljarna. Också i denna världen finns det mycket naturlig godhet och vänlighet. Men den riktar sig självklart mot dem som man sympatiserar med. Detta är något relativt gott, men kristendom är det inte. Det som utmärker Guds barn borde vara, att de liknar sin Fader i himmelen: lika goda, lika generösa, lika slösande i sin kärlek också mot de onda och orättfärdiga.

Så slutar detta avsnitt av bergspredikan med sammanfattningen: Alltså skall ni vara fullkomliga, så som er Fader är. Det kravet kan ingen av oss uppfylla. Och ändå är det rimligt. Guds barn skall likna sin Fader. De skall handla som han. Vore nu detta ett krav, som måste uppfyllas innan vi får vara Guds barn, vore alla utestängda från Riket. Men detta är inte bergspredikans mening. Därför börjar den med saligprisningarna. De riktar sig just till dem, som gärna ville vara Guds barn, men som vet att de inte är värdiga. De får nu höra, att himmelriket hör dem till. Så är det, därför att Guds Messias gör det omöjligt möjligt. Men de som får gå in i Riket, alldeles oförtjänt, de vill av hjärtat leva så som det anstår Rikets barn. Därmed börjar något deras liv. Det blir inte fullkomligt, men det finns där. Det är denna nya rättfärdighet, som Jesus här skildrar. Det är den som övergavs av fariséernas och de skriftlärdes. Den är inte ett villkor för barnskapet, men en följd av det.

Man missförstår alltså bergspredikan om man tror att man här har reglerna för ett jordiskt samhälle. Man kan inte tvinga människor med hjälp av jordiska lagar att leva så som man lever i Guds rike. Samhället kan inte heller behandla dem som kränker rätten, så som man handlar enligt bergspredikan. Lika litet kan man underkänna hela den jordiska rättsordningen (med skilsmässor, edgång, polis, fängelser, försvar osv) därför att det inte är den ordning som råder i Guds rike. Så länge världen står, det också finnas jordiska samhällen. De är byggda på rätt och straff. Men mitt i denna gamla ordning finns något alldeles nytt: den ordning som råder i Guds rike och som förkroppsligas i dem, som för Jesu skull kan älska sina fiender och avstå från sin rätt.

Copyrightregler:

Bo Giertz är upphovsman till såväl översättning som kommentar, Nedladdning och utskrift av såväl översättning som kommentar får endast ske för personligt bruk, All övrig användning av såväl översättning som kommentar måste godkännas av rättsinnehavarna samt Stiftelsen bibelskolan.com åtar sig att förmedla eventuella förfrågningar om vidare användning av översättning och/eller kommentar till rättsinnehavarna.

REGISTER:Nya Testamentet Lukas evangelium